

Ekonomiska satirer

Lars Engström och Bengt Kriström inleder i detta nummer en serie av ekonomiska satirer med ett förslag om ökad inhemsk produktion av en för landet ytterst viktig vara. Ytterligare några bidrag finns på lager men vi hoppas främst att detta bidrag från Umeå universitet skall stimulera ekonomerna på andra orter att visa att man även där kan vara både elaka och kvicka. Vi är också tacksamma om läsekretsen vill hjälpa oss att uppmärksamma ekonomiska satirer i den utländska litteraturen som kan vara värda en översättning och bearbetning.

REDAKTÖRERNA

LARS ENGSTRÖM
BENGT KRISTRÖM

Ett anspråkslöst förslag

Den svenska debatten koncentreras för närvarande på två områden, nämligen de ekonomiska problemen, samt kvaliteten på vår mat. I denna artikel skall vi ge ett förslag som skulle sänka arbetslösheten och förbättra kvaliteten på en (åtminstone för oss svenskar) livsnödvändighet utan att det kostar statskassan ett öre (!).

Endast i Finland dricker man mer kaffe än i Sverige (13,0 kg/inv jämfört med 11,5 kg/inv). En dryck som är så viktig bör produceras i Sverige. Med hjälp av växt-hus som reglerar luftfuktighet och tempe-

ratur borde Sverige kunna bli självförsörjande på kaffe. De tekniska lösningarna finns redan. Vad som återstår är att politikerna skapar ett sunt företagsklimat för folk som är villiga att ta risker. För att få enskilda personer att starta kaffeplantager bör priset på kaffe höjas, t ex genom en införselavgift vid import. Vi är övertygade om att de svenska konsumenterna är beredda att betala mer för ett kaffe med bättre kvalitet och att kaffet skulle bli bättre är det ju ingen tvekan om, eftersom kaffet skulle produceras i Sverige. Ett kvalitetsmässigt överlägset kaffe borde rättfärdiga åtminstone en dubbling av kaffepriset och därigenom skapas också utrymme för ett inhemskt nyföretagande.

En inhemsk kaffeproduktion skulle naturligtvis ske med ett minimum av kemiska bekämpningsmedel. I dag importeras

Ekonomerna LARS ENGSTRÖM och BENGT KRISTRÖM är båda verksamma vid Nationalekonomiska institutionen vid Umeå universitet.

kaffe från Sydamerika, vilket innebär att vi inte har någon som helst möjlighet att kontrollera vilka bekämpningsmedel som används. Vad vet vi om de bekämpningsmedel som de latinamerikanska plantageägarna använder i sin produktion?

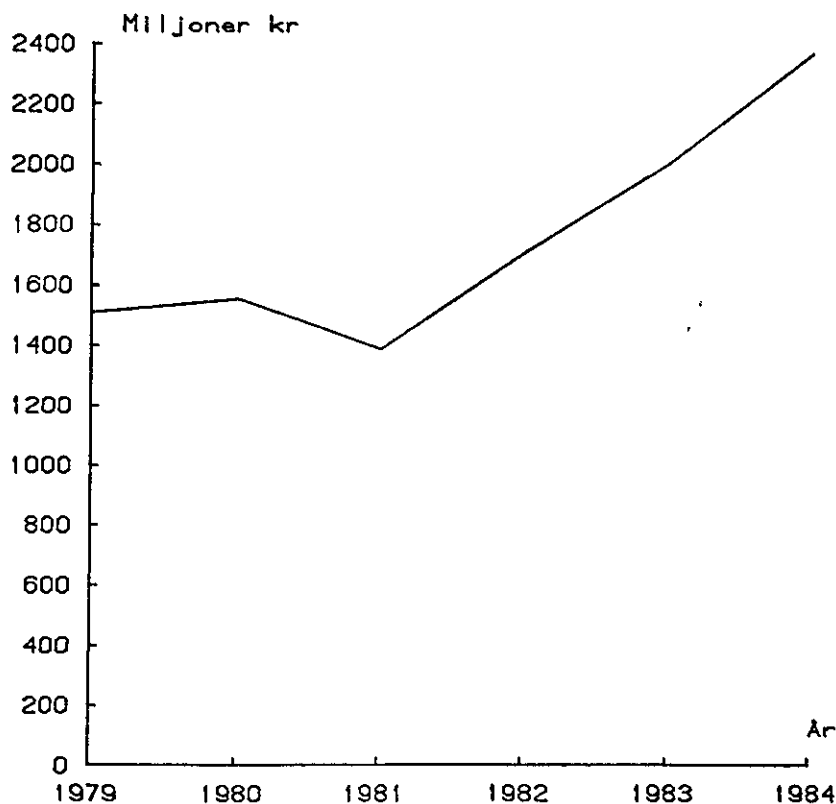
Den svenska kaffeimporten är idag uppe i 2,4 miljarder kronor. Detta betyder att vi bidrar till att upprätthålla en verksamhet som exploaterar arbetskraft genom att betala omänskligt låga löner till människor som på grund av sin fattigdom är tvingade att ta de hårda jobben på kaffeplantagerna i Latinamerika. En ökad inhemsk produktion skulle innebära en minskad utsugning. Det vore därför en handling i solidaritetens tecken att endast dricka svenskt kaffe.

Makten över det kaffe vi dricker ligger idag hos några få multinationella bolag. Var hamnar de pengar som vi använder till att köpa kaffe? De eventuella vinster som de multinationella företagen gör

kommer vanligen inte oss svenskar till gagn, eftersom pengarna flyttas fram och tillbaka mellan länder för att minimera skatten på vinsterna. En inhemsk kaffeproduktion innebär därför en utmaning mot de multinationella bolagen. En inhemsk kaffeproduktion skulle få positiva effekter på bytesbalansen. I *Figur 1* visas värdet av det kaffe som har importerats under de senaste åren. Pengar som har lämnat landet istället för att skapa arbetstillfällen i Sverige.

Inhemska kaffeplantager skulle kunna bli en grund för en utveckling med regional balans. Låt oss placera växthusen i det av arbetslöshet tyngda Norrbotten. En plantage i varje by skulle innebära säkra arbeten för invånare i glesbygden och därigenom trygga många orters fortsatta överlevnad. I dagens teknokratiska samhälle med massproduktion, dataövervakning etc är det stor risk att individen glöms bort. Det är därför viktigt att bygga

Figur 1 Import av orostat kaffe, löpande priser

på småskalighet så att de mänskliga värdena lättare kan tas till vara. En plantage i varje by skulle garantera att småskalighetens fördelar till fullo kunde utnyttjas.

Låt oss se på de spridningseffekter som skulle uppkomma. Sysselsättningen inom den hårt ansatta byggnadsindustrin skulle tryggas på ganska lång sikt. Inom glasinindustrin bereds ett antal arbetstillfällen, samt de arbetstillfällen som tillkommer när infrastrukturen måste förbättras. Till detta kommer effekter i tredje och fjärde led på servicenäringar etc och sist, men inte minst, får staten ökade inkomster och minskade utgifter, dels genom att skatteintäkterna ökar och dels genom att utgifterna för arbetslöshet reduceras.

Den inlandsbana som förekommit till och från i den svenska debatten kommer nu i en helt annan dager. Det finns, om kaffeplantager etableras, starka skäl för att bygga ut järnvägsnätet i inlandet för att kaffet skall kunna transporteras till övriga delar av landet. Med tanke på de positiva effekterna på trafikunderlaget är det bara att beklaga att Sverige inte är ett mer avlångt land.

Efter att ha gått igenom alla de positiva effekter, såväl ekonomiska som ekologiska och sociala, som skulle uppstå i Norrbotten och inlandet, bör det åter påpekas, att detta inte skulle kosta statskassan någonting.

Kaffet är oljan i den motor som driver den svenska ekonomin framåt. I händelse av krig eller avspärning, kommer vi alla, och inte minst de svenska soldaterna, därför att behöva en säker tillgång på kaffe. Denna säkra tillgång skulle vi få om kaffet odlades i Sverige.

En inhemsk kaffeproduktion och alla medföljande positiva effekter på sysselsättning och regional utveckling skulle inte orsaka den svenska statsbudgeten några kostnader. Det enda som skulle krävas vore en höjning av kaffepriset för att få igång denna utveckling mot nationellt oberoende. En inhemsk produktion vore ett bevis på människans seger över naturen, de naturliga förutsättningarna och förnuftet. (Observera att alla eventuella likheter med försörjningen av någon annan jordbruksvara är rena tillfälligheter).

Jan Wallanders Stiftelse för samhällsvetenskaplig forskning

Jan Wallanders Stiftelse för samhällsvetenskaplig forskning har vid sitt sammanträde i maj beslutat om anslag på sammanlagt ca 2,9 milj kr.

Härav utdelades stipendier på ca 100 000 kr som belöning för **artiklar publicerade i Internationella vetenskapliga tidskrifter** till 32 mottagare.

Som bidrag till **deltagande i Internationella konferenser** utdelades ca 200 000 kr till 17 mottagare.

För forskningsprogram utdelades 1 milj kr. Bland dessa kan nämnas:

Jan-Erik Vahlne – Svenska företag i global konkurrens

Staffan Viotti – Penningpolitik och kreditmarknad i Sverige

De **individuella forskarstipendierna** uppgick till ca 1,2 milj kr. Bland mottagarna återfinns:

Lena Björklund – Företags internationaliseringsprocesser

Pervez N. Ghauri/Jan Johansson – Svenska företags roll i den industriella utvecklingen i Sydostasien

Nils Kinch – Mobilisering av resurser för en svensk personbilsindustri

Lars Lundberg – Sveriges roll i internationell handel och produktionsspecialisering

Nästa ansökningstillfälle i Jan Wallanders Stiftelse är den 10 mars 1987.